

МОРЕПЛАВАНЕТО Е ПОКАЗАТЕЛЪ
ЗА БЛАГОСЪСТОЯНИЕТО НА НАРОДА

ВЕСТИНИКЪТЪ
Е БЕЗОПЛАТЕНЪ

НАРОДАТЪ ИМАТЪ НУЖДА ОТЪ МОРЕ.
КАКТО ХОРАТА ОТЪ ВЪЗДУХА.

МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ

ДЪРЖАВА САМО СЪ АРМИЯ
ИМА ЕДИНЪ ЮМРУКЪ;
ДЪРЖАВА СЪ АРМИЯ
И ФЛОТЪ - ГИ ИМА ДВА!

ДРУЖЕДМИЧНИКЪ ЗА МОРИКА ПРОСВЪТА И ОБНОВА
ДЪЖКОВОДИ РЕДАКЦИОНЕНЪ КОМИТЕТЪ.

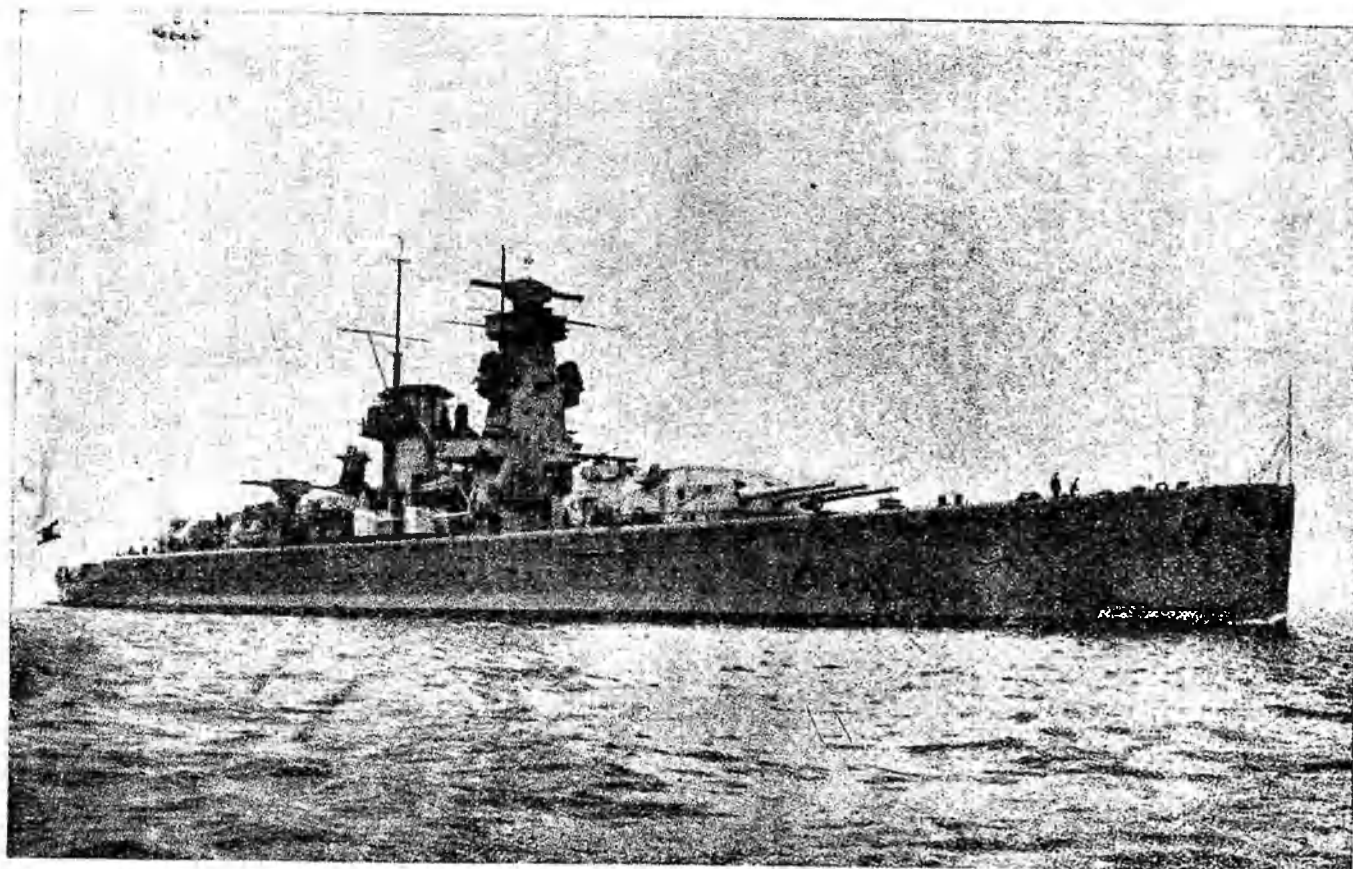

Година VI.

Варна, 1 декемврий 1939 год.

Брой 126.

Не чакай да създавашъ флотъ, когато те нападнатъ, защото не се копае
кладенецъ, когато ожадибешъ.

Германскиятъ „джобенъ“ кръстосвачъ „Адмиралъ Шееръ“, който отъ три месеца се подвизава като корсаръ въ
водите на Тихия и Атлантически океанъ

ХРОНИКА

Праздникът на нашето Морско училище.

Една от светлите дати, която ще свързва навъки българина моряк с морето — дата, която дава доказателства за несломимия български дух и беззаветна храброст — е 21 ноември 1912 год. Точно преди 27 години, когато храбрият български пехотинец бѣ достигнал върха на своя победоносен път чрез своя безпричрѣн героизъм, тогава българският моряк, живѣл и растнал с малките си стоманени корабчета, преизпълнен съ дългъ къмъ царя и своето отечество — дълбоко вѣрващъ въ всепобѣдния и правдивъ Богъ, въ мигъ на героиченъ унесъ — се впусна срещу стократно по-силния врагъ. Презирающъ врага, вѣрващъ въ върховната победа на българското оръжие, той извърши чудо, чудо, което съ възторгъ отъ нашитѣ и съ недоумение се издигна отъ чуждитѣ, — невѣроятното, което накара чуждитѣ морски люде, съ внимание да погледнатъ на нашия малкъ флотъ, на тия четири малки торпедоносца, които съ свои подвигъ успѣха да смутятъ величавото могѣщество на турския флотъ. Единъ възвѣщава подвигъ, записанъ въ победнитѣ вѣсти за възхода на българския народъ. Имено тоя празникъ е и бойния денъ на Морското на Н. В. Училище. Отъ 27 години насамъ нашето училище се стреми да преживае все по блестящо и величаво — разбира се въ кръга на своитѣ възможности — свой боенъ празникъ. Въ днитѣ на празника едно особено чувство овладява всички, едно желание да представимъ своето училище колкото се може по-добре — да проявимъ предъ обществото насаденитѣ ни отъ нашитѣ достойни началници истински моряшки качества — качества на достойни стражи на нашето отечество. Още на 19. XI. пристига учебниятъ корабъ „Асень“ съ гости и флотската музика — първи признакъ на предстоящата тържественостъ. Недѣля минава въ последни приготвления. Цѣлото училище е обкичено съ зеленина и цвѣта — искренъ изразъ за почитъ къмъ мъртвитѣ и живитѣ герои по възходното нѣприше на Морска България.

20. XI. 1939 год. Празникътъ за насъ започва. Следъ като вдигнахме знамето съ церемонии — възпяхме въ пѣщението „Дръзки“ кждето началникътъ на Морското на Н. В.

Училище трѣбваше да държи беседа за атаката на „Хамидие“. Малко следъ това въ присѣствие на началника на частта и г-да преподавателитѣ г-нъ кап. лейтенантъ Пеновъ държа своята беседа — пълна съ назидателни думи и прочувствени примѣри, за оня беззаветенъ героизъмъ на шепата храбърци, създали най-светлата морска победа на третото българско царство. Правейки сравнение съ победитѣ дѣла на пехотата и флота ни — той изтъкна, че съ своя духъ българския морякъ е създалъ нѣщо свѣрхчовѣшко — сравнително своитѣ сили — и четоя подвигъ на вѣки ще сочи на що е годенъ българинътъ. Следъ сказката на Началника на училището — Началника на частта г-нъ капитанъ II р. Цицелковъ благодари за хубавата беседа и пристѣпи къмъ поднасяне наградитѣ на първенцитѣ по успѣхъ ученици отъ училището. Преди това той изтъкна моралната стойностъ на наградитѣ. „Наградата получена съ съзнанието за задоволена съвѣсть и амбиция придружена отъ похвалата на началника е най-скѣпото отличие, което може да получи единъ воененъ“. Тия бѣха заключителнитѣ му думи преди да почне да раздава наградитѣ.

На 21. XI. 1939 год. е бойния празникъ. Цѣлото училище е строено съ бойното си знаме за парадъ. Знамето е вдигнато съ церемонии. Корабитѣ „Дръзки“, „Храбри“, „Асень“ и „Камчия“ сѣк обсапани съ флагове. Тръгваме съ музика и пѣсни презъ обкичения съ национални флагове градъ. На аналоя предъ църквата Св. Кирилъ и Методи, се отслужавъ молебень. Молебень свършва и началника на частта съ хубави думи излага на гоститѣ, гражданството и намъ значението на тоя голѣмъ празникъ. Свършва и парадъ. Отново се връщаме съ пѣсни и музика презъ града до училището. Тукъ за гоститѣ е уреденъ обѣдъ, на него присѣдствуватъ и г-нъ Козаровъ — Бургаски областенъ директоръ, който на речъта на домакина г-нъ капитанъ II р. Цицелковъ, отговори съ забележително по своята задушевностъ и затрогваща сила слово.

Така се завърши нашиятъ боенъ празникъ — празникътъ на най-големата ни морска победа — празникътъ, който винаги трѣбва да буди въ насъ съзнанието за нашата мощъ — денътъ, който винаги трѣбва да буди въ насъ потикътъ — „Къмъ морето — къмъ благодарстванъ, великапо море и суша България!“.

Възп. III г. П. Ив. Павловъ
Морско Н. В. Училище
Созополъ

ПОЩА

Редакцията благодари за следнитѣ получени дарения.

Отъ Военното на Н. Величество
Училище III рота:

Въздушенъ взводъ	156 лв.
Артилерийски взводъ	137 лв.
II пехотенъ взводъ	100 лв.
I пехотенъ взводъ	93 лв.
Кавалерийски взводъ	44 лв.
Пионеренъ взводъ	40 лв.
Всичко	570 лв.

1. Отъ Варненското пристанищно управление 250 лв.
2. Георги Михайловъ отъ с. Мечкарево 50 лв.
3. Александъръ Дръновски 50 лв.
4. Подпоручикъ Табаковъ Разградъ 50 лв.
5. Ив. Баховъ — V секция 30 лв.
6. Б. Захариевъ — София 30 лв.
7. Ив. Ст. Хаджиевъ, София 30 лв.
8. Кр. Астарджиевъ, София 30 лв.
9. Държавното конарско уще гр. Г. Орѣховица 20 лв.
10. М. Пазарджиклиевъ 20 лв.
11. Никола Тодоровъ Пазарджикъ 20 лв.
12. Хр. Шивачевъ — Варна 20 лв.
13. Хр. Христовъ — Варна 20 лв.
14. Никола Василевъ Бояджиевъ — Сливенъ 20 лв.
15. Мл. Г. Ангелковъ, София 20 лв.
16. Тодоръ Ил. Николовъ — с. Соколово — Ловечко 20 лв.
17. Борисъ Ст. Ивановъ — с. Соколово 20 лв.
18. Александъръ Неновъ — Русе 20 лв.
19. Спиро Найденовъ, Варна 20 лв.
20. Ат. Бончевъ — Провадия 20 лв.
21. Н. Арнаудовъ — Ловечъ 20 лв.
22. Н. Найденовъ — Варна 20 лв.
23. К. Кънчевъ — Шуменъ 15 лв.
24. Димитъръ Терзиевъ — ученикъ — София 10 лв.
25. Петъръ Стоевъ — Варна 10 лв.

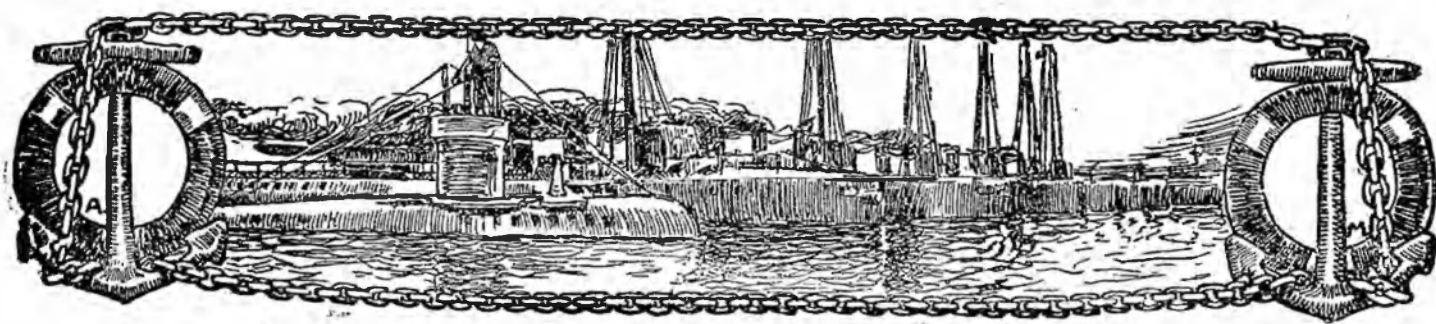
(Следва)

— Въ отговоръ на запитванията съобщаваме, волнитѣ пожертвования за вестника да се изпращатъ по пощата съ пощенски записъ или въ гербови и пощенски марки.

Всички писма, снимки и помощи да се изпращатъ на адресъ

МОРСКИ ПРЕГЛЕДЪ — ВАРНА

— Умоляватъ се ученицитѣ, които изявяватъ желание да получаватъ „Морски прегледъ“ да съобщаватъ домашнитѣ си адреси, а не тия до гимназитѣ, до гдето вестника не ще бжде изпращанъ.

ЗАВЕТЪ И КОПНЕЖЪ

Преди двадесет и седем години въ една спокойна нощ, далечъ отъ родния брѣгъ, неспокойнитѣ и зорко бдящи души на българскитѣ моряци бродѣха водитѣ на Черно море, и търсѣха своя вѣковенъ врагъ. Скоро тѣхнитѣ будни очи, пронизвайки хоризонта и тъмата му, се натъкнаха на вражески силуетъ.

Сигналъ за атака. Началото на свещенодействие предъ олтаря на родината започна. Настъпватъ висши моменти за трептящия въ унисонъ мораленъ и материаленъ „Дръзки“. Спящиятъ лъвъ се пробужда, душата му трепва. Обединенъ духовно около своя морски Богъ и Царь—командира, „Дръзки“ лети напредъ. Отъ сега нататкъ секундитѣ ставатъ исторически, но колко сж тѣ дълги, за да могатъ да следятъ и регистриратъ вътрешната динамика

на „Дръзки“! Пробуждатъ се и кипятъ грижливо събрани кристалъ до кристалъ съ десетки години сили. Буря налита върху врага. Една благословена отъ провидението ржка спуска ударника на торпедната тржба и торпедото отлита. Отеква страшенъ ревъ. Врагътъ е смъртно раненъ. „Дръзки“ завешава на България единъ подвигъ.

Двадесет и седем години минаватъ отъ тогава. Материалниятъ „Дръзки“ изкара достойно две войни и сега води третата и най-дългата — бори се съ времето. Неговото оржие е все тъй остро както и преди. Моралниятъ „Дръзки“ живѣе все по-младъ, бодъръ и винаги готовъ. Всѣка година той се възражда, крепне и расте въ душитѣ и сърдцата на единъ вѣчно свежъ потокъ отъ млади сили, които подъ него-

вото знаме полагатъ тържествено клетва за вѣрностъ на Царя и България. Тукъ на брѣга на родното море, всрѣдъ шепота на любимитѣ вълни, подъ гордо развѣтитѣ флагове, безшумно се наслояватъ нови бисери на дълга. Творятъ се сили, които свято ще пазятъ завешания подвигъ.

Датата 8/21 ноемврий 1912 г. е дълбоко врѣзана въ сърдцата на тѣзи, на които лежи тежкиятъ дългъ и отговорността за отбрана на роднитѣ брѣгове отъ чужди посегателства.

За всички тѣхъ тя ще бжде пжтеводна звезда на тѣхнитѣ стремежи и винаги единъ копнежъ ще вълнува тѣхнитѣ сърдца, когато България пожелае да защитятъ нейната морска честъ, да бждатъ подъ гордото историческо знаме на „Дръзки“.

СБОГУВАНЕТО НА г. КОНТРЪ-АДМИРАЛЪ ВАРИКЛЕЧКОВЪ съ частитъ отъ Флота на Негово Величество

На 25 ноември т. г. досегашниятъ Началникъ на Флота на Негово Величество г. контръ-адмиралъ Ив. Вариклечковъ, който минава въ запаса на армията, се сбогува съ частитъ на Флота въ Варна. Този тържественъ актъ, който се превърна въ искрено засвидетелствуване на взаимна обичъ и сърдечни отношения между висшъ началникъ и подчинени, стана на кея предъ корабитъ отъ Флота.

Къмъ 10 часа сутринта тукъ бяха строени всички офицери, моряци и чиновници отъ Флота съ музиката. При пристигането на адмирала върху стожера на „Дръзки“ бѣ вдигнатъ адмиралскиятъ му флагъ. Адмиралътъ поздрави всички строени части, и следъ това се качи на „Дръзки“ и отъ кърмата, кждето се вѣеше голѣмиятъ корабенъ трибагреникъ, произнесе задушевна прощална речъ, въ която покрай многото ценни мисли, плодъ на неговата 37 годишна служба на родния флотъ, той каза:

„Бждете горди, че сте моряци! Бждете горди, че сте се посветили на най-рицарската и най-благородна служба на Отееството! Защото вие знаете: въ войската служатъ и сж длъжни всички да служатъ, когато въ Флота служатъ само най-добритъ, най-избранитъ, най-смѣлитъ и най-храбритъ. Дръжете гордо и високо вашитъ юнашки чела! Вдигайте всѣка утринъ все по-високо и по-високо знамената на вашитъ славни корабчета! Браздете неуморно водитъ на българскитъ морета съ погледъ неотклонно отпавенъ къмъ нови и по-свѣтли хоризонти и съ твърдата въра въ сърцата за по-свѣтла българска морска участъ! Бждете безпредѣлно вѣрни и преданни на Върховния Вожъ, обичайте беззаветно Флота и Родината и имъ служете съ честъ, съ доблестъ и съ възторгъ! Това сж последниятъ съветъ и апелъ, който ви отправя вашиятъ адмиралъ, който сега се сбогува съ васъ.

„На раздѣла — не мога да прегърна и цѣлуна всички ви; вѣкъто това ще цѣлуна знамето на славния „Дръзки“.

„А сега — за Върховния Вожъ Негово Величество Царя, за преуспѣването на Флота и за велика морска България — ура“...

Адмиралътъ цѣлуна знамето на кораба, слѣзе на брѣга и се рѣкува за сбогомъ съ всички офицери и чиновници. После той се качи на моторната лодка „Вѣра“, на чийто стожеръ веднага се издигна адмиралскиятъ флагъ. Когато моторната лодка потегли, грѣмко моряшко ура на всички присѣстващи прокѣнтъ надъ морската ширъ, а корабитъ салютуваха любимия досегашенъ висшъ началникъ съ адмиралския салютъ.

Въ връзка съ предаването на службата си г. контръ-адмиралъ Вариклечковъ е донесълъ телеграфически на Шефа на Флота — Негово Величество Царя, който е благоволилъ да му отговори съ следната телеграма:

КОНТРЪ-АДМИРАЛЪ ВАРИКЛЕЧКОВЪ — ВАРНА

Телеграфическиятъ Ви докладъ за сѣването на Вашата дългогодишна служба ме истински затрогна и азъ Ви благодаря отъ сърдце. Въ знакъ на признателностъ за Вашата вѣрна и преданна служба на Родината и Флота, награждавамъ доблестния и храбъръ морякъ съ ордена за военна заслуга втора степенъ. Изпращамъ Ви моитъ най-добри пожелания, убеденъ че Вие и занапредъ ще бждете винаги полезенъ на България.

Царътъ

Телеграмата на г. контръ-адмиралъ Вариклечковъ гласи:

СОФИЯ — ДВОРЕЦА НЕГОВО ВЕЛИЧЕСТВО ЦАРЯ

Донсямъ: — Днесъ сѣдохъ командуването на Флота на Ваше Величество на новия командиръ. Моля Ваше Величество да приеме искренитъ ми благодарности за съветитъ и за постоянната и неотмѣнна подкрепа, давана ми отъ Ваше Величество. Моля Всевишния да подкрепи усилията на Ваше Величество за преуспѣване на Родината и Флота и за слава Вамъ.

(п) Вариклечковъ — Контръ-адмиралъ

*
**

Сжщата сутринъ въ 8 часа съ частитъ се сбогува и г. капитанъ I р. Сава Н. Ивановъ, досегашенъ пом. началникъ на флота.

И на двамата преминаващи въ запаса на флота началници отговори отъ името на офицеритъ и моряцитъ г. капитанъ I р. Тошевъ, който пое длъжността началникъ на Флота на Негово Величество.

ЗНАЧЕНИЕ НА АТАКАТА СРЕЩУ „ХАМИДИЕ“

Думата не е за моралното значение на тая атака или за нейния тактически и материален успех, — тѣ сж безспорни, макаръ всѣки различно да ги оценява, отъ своя гледна точка. За тѣхъ е писано и продължава да се пише доста много. Мисълта ми е за стратегическото и политическо значение на атаката. Тоя въпросъ е разглежданъ, сравнително, малко и не е достатъчно осветленъ, макаръ, по мое схващане, той да е най-важенъ; резултатътъ тукъ сж извънредно голѣми и отъ решително значение за понататъшното общо ръководство на войната отъ страна на Турция. Но, преди да отбележа тия резултати, нека ми бжде позволено да направя едно малко отклонение върху нашитѣ схващания за морската война.

Когато се говори за морска война и воененъ флотъ, у насъ, обикновено, се разбира, по отношение на активния противникъ, десантъ върху неприятелския брѣгъ и обратно — по слабиятъ или пасивенъ противникъ трѣбва да защитава своитѣ брѣгове, т. е. най-често бояви се само съ две понятия — десантъ и отбрана на брѣга, които, вървя на краищата, се свеждатъ все пакъ до земната война, защото и десантътъ се произвежда отъ земни войски, и отбраната срещу тѣхъ се възлага пакъ на войскитѣ на сушата. По тоя начинъ въпросътъ за морската война и значението на военния флотъ се измѣства на съвършено погрѣшна плоскостъ. Въ тая посока се отива още по-далече, тия, които сж изучавали по-внимателно десантнитѣ операции, всѣга сж идвали до правилното заключение, че това сж твърде трудни и рисковани действия, предприемани при крайна необходимостъ, а оттамъ пакъ погрѣшното вече ставаше, че изобщо воененъ флотъ не е нуженъ.

Понятието владение на морето за насъ е непознато или, дотолкова до колкото то е известно, смѣта се, че подобно владение могатъ да иматъ само голѣмитѣ и силни морски държави, като че ли морето не е нужно за континенталнитѣ или малки държави. Въ случая всѣкога забравя, че морето е нужно и на голѣмитѣ и на малките държави, както е нуженъ въздухъ едновременно на голѣмия и малкия човѣкъ. Яра, но малко позната у насъ истина, че народитѣ лишатъ чрезъ морето. И ако, изхождайки отъ тая истина, нѣкой у насъ би заговорилъ за владение на морето отъ наша страна, — всѣки би му се изсмѣлъ, само въ миналото, но дори и сега, когато разполагаме съ опитъ отъ войнитѣ.

За Балканската война ние бѣхме се подготвили и въоръжили почти всеотранно, оттамъ и решителнитѣ успехи на нашата войска. Отбраната на черноморскитѣ ни брѣгове не ни е създавала особенни грижи. Може да се каже, че тя съ право се е считала за осигурена, тъй като се е имало предвидъ дезорганизираното състояние на турския флотъ. За владение на морето, обаче, отъ страна на турския или още по-малко отъ страна на нашия воененъ флотъ, и дума не е ставало.

До войната Турция разполагаше само съ три пѣтища, по които би могла да снабдява своята войска, — сухиятъ желѣзенъ пѣтъ презъ София—Бѣлградъ и воднитѣ пѣтища презъ Дарданелитѣ — Сръбиземно море и презъ Босфора—Черно море. Съ започване на военнитѣ действия, а дори и презъ мобилизационния периодъ, сухиятъ пѣтъ бѣ автоматически прекъснатъ. Гръцкия флотъ блокира дарданелския изходъ и, по тоя начинъ, прекъснати сж всички та презъ Сръбиземно море. Оставаше откритъ и свободенъ само пѣтятъ презъ Черно море. Турция използваше тоя пѣтъ въ най-широкъ размѣръ, като доставяше необходимитѣ въоръжения и бойни припаси за своята войска презъ Кюстенджа.

Турскитѣ транспорти свободно пренасяха военни материали отъ Кюстенджа въ Цариградъ. Покрай тѣхъ и мѣла редица параходи подъ неутрално знаме се занимаваха съ пренасяне на военна контрабанда. Вѣднѣжъ това бѣше възможно само, защото турскиятъ воененъ флотъ се чувствуваше господаръ на морето, безъ това му господство да се оспорва отъ друга страна. Презъ месецъ октомврий турскиятъ флотъ или отдѣлни негови кораби систематически атакуваха нашитѣ брѣгове: на 6 октомврий *) флотътъ обстрелва доненското пристанище и корабитѣ въ него, на 8, въ продължение на три часа, той обстрелва Каварна и пристанището, сѣция день обстрелва Баксиноградъ, сѣ. Константинополъ и варненското пристанище. Отдѣлни кораби се явяваха почти предъ всѣчки наши пристанища. Кръстосвачитѣ „Хамидие“ и „Меджидие“ се опързостиха дори до тамъ, че изпращаха военни катери въ Балчикъ и Несебъръ, където слизаха малки команди въ самитѣ градове. Макаръ нашиятъ флотъ да не бѣ подготвенъ отъ мирно време и нѣмаше намѣрение да оспорва владението на морето, при така създадено се положение

той не можеше да не си постави и тая задача. На 30 октомврий 1912 година, съ телеграма до главната квартира, началникътъ на флота донася, че „въ Кюстенджа се товариатъ на параходи осемдесетъ оржидия за Турция“, и моли за „разрешение да възложи на торпедоносцитѣ да се опитатъ да заловятъ или унищожатъ параходитѣ предъ Кюстенджа или по пѣтя“. На следния день началникъ щаба на войската, генералъ Фичевъ, отговаря: „Вземете всички мѣрки и енергично действайте за унищожението и залавянето на бойнитѣ материали на противника, като имате предъ видъ, че флотътъ съ това ще извърши велико и героично дѣло“. Още сѣция день, на 31 октомврий вечерта, торпедоносцитѣ излизатъ въ открито море и преследватъ, между Калиакра и Созополъ, почти цѣла нощъ, единъ отъ най-бързоходнитѣ румѣнски търговски кораби *), а на другия день тѣ задържаха и претърсиха предъ Каварна италианския параходъ „Просперо“, пътуващъ отъ Кюстенджа къмъ Цариградъ. Тия действия на нашия флотъ предизвикаха, отъ една страна, прекратяването на военната контрабанда съ неутрални параходи, а отъ друга страна — стреснаха турцитѣ и ги заставиха да охраняватъ транспортитѣ, сега вече съставени само отъ турски и египетски параходи, съ силенъ конвой отъ военни кораби, като обикновено въ конвоя влизаха силнитѣ, за онова време, кръстосвачи „Хамидие“, „Меджидие“ и изтрѣбителитѣ отъ типа „Ядигеръ“. Задачата на българския флотъ ставаше вече извънредно тежка, — срещу слабитѣ сили на нашитѣ 6 торпедоносци стоеха мощнитѣ турски кръстосвачи и изтрѣбители, а покрай тѣхъ и множеството, макаръ и стари, линейни кораби и торпедоносци. Въпрѣки това, още на 8 ноемврий, четири наши торпедоносци, водени отъ своя достоенъ и енергиченъ началникъ, капитанъ II рангъ Димитър Добревъ, каленъ още като дете въ боеветѣ презъ руско-турската война, като ротенъ командиръ въ сръбско-българската война и като артилерийски офицеръ въ Тихоокеанската ескадра презъ руско-японската война, успѣха да намѣрятъ турския флотъ къмъ Калиакра и да атакуватъ съ поразителенъ успехъ кръстосвача „Хамидие“.

*) Още преди войната Румѣния бѣ построила нѣколко голѣми бързоходни търговски кораби, които развиваха съ системъ необикновена въ търговското корабоплаване скоростъ отъ 22 мили въ часъ и които бѣха строени съ явното възна-

*) Всички дати въ статията сж по старъ

Още въ първите дни на войната нашата войска нанасяше съвтакавични удари въ Тракия и бързо напредваше къмъ Чаталджа. Духътъ на турското обществено мнение, включително на главното командване и на самото правителство, бѣше напълно сломенъ. Неуспѣшната атака, обаче, на чаталджанскитѣ позиции на 4 и 5 ноемврий възвѣрна самонадеяността и куража на турското командване. Духътъ на турцитѣ до 8/21 ноемврий бѣ силно повишенъ. На 9 ноемврий сутринята въ Цариградъ пристига кръстосвачътъ „Хамидие“ съ полупотъналъ носъ, въ окаяно състояние, успѣлъ да се спаси само поради извънредно тихото море. Обаче, ефектътъ отъ полупогъналия корабъ въ цариградското пристанище, изглежда, е билъ много по-голямъ, отколкото ако кръстосвачътъ бѣ потъналъ въ открито море. По свидетелството на европейския печатъ, настроението всрѣдъ турското общество и управляющитѣ срѣди на столицата е било извънредно лошо, духътъ на главното командване и правителството наново и рѣзко падна. Не е могло да бжде и интъкъ, защото съ тежкото поражение надъ турския флотъ единствениятъ останалъ свободенъ пътъ презъ Черно море бѣ прекъснатъ, снабдяването на войската и народа отънѣ напълно преустановено и цѣлата страна се

оказва въ положението на откъсната отъ свѣта и обсадена областъ, която, колкото и да упорствува, все единъ день ще трѣбва да капитулира. Голѣмиятъ политически ефектъ отъ тая атака веднага се почувствува отъ поведението на турското правителство, което, още на втория день следъ пристигането на полуразрушения „Хамидие“ въ Цариградъ, прави бързи постѣпки за сключване на примирие. На 11 ноемврий 1912 година, близо до селото Хабенкьой, се явяватъ първитѣ турски парламентъори съ молба да се спратъ военнитѣ действия и да се започнатъ преговори за примирие. На 14 ноемврий нашитѣ делегати се явяватъ при желѣзопътния мостъ на Бабчишкьой и, въ вагона на турскитѣ министъръ на външнитѣ работи, Норадунгиянъ-ефенди, започватъ и самитѣ преговори за примирие, което, следъ нѣколко срещи, на 21 ноемврий е вече сѣршенъ фактъ.

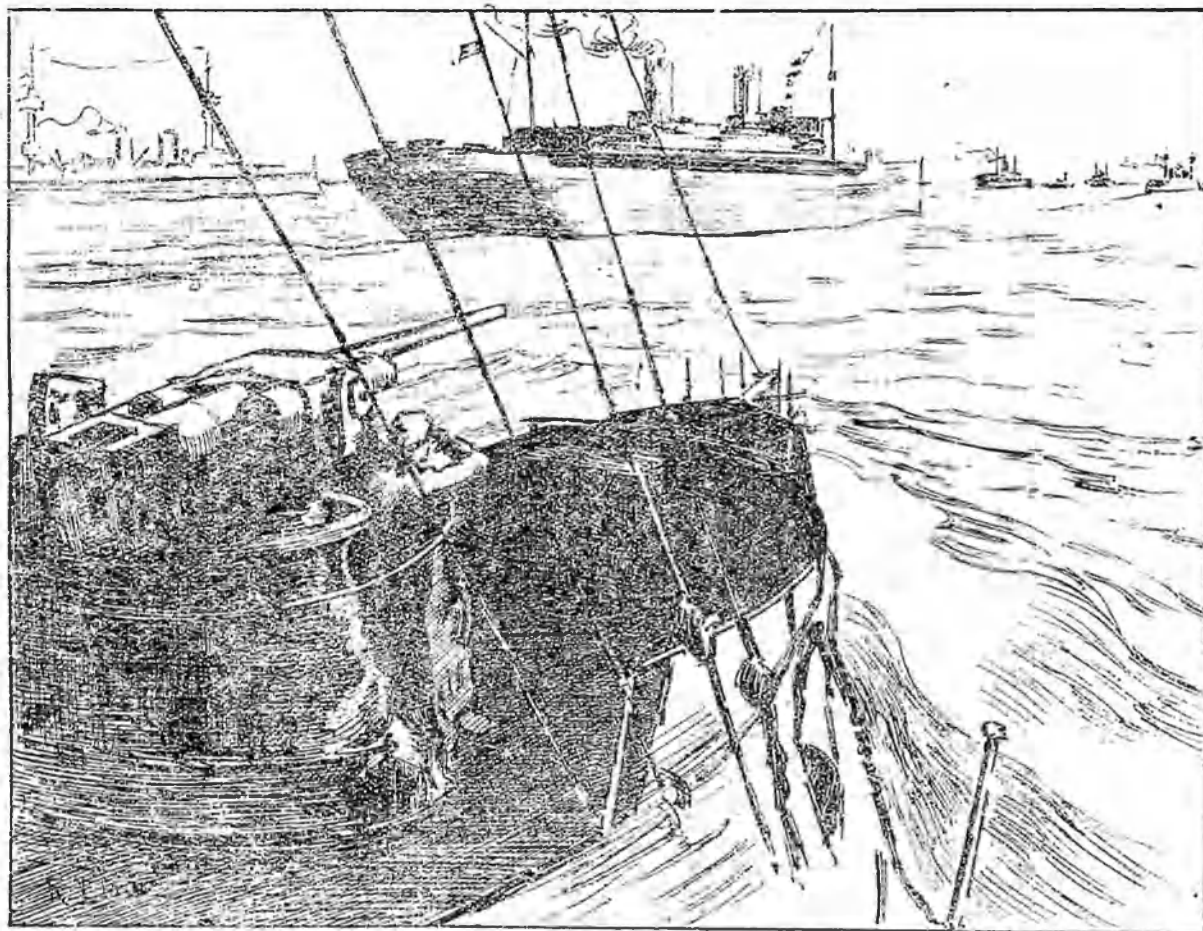
Може би е много смѣло да се твърди, че единствената причина за бързия и рѣзкъ обратъ въ поведението на турското правителство е атаката върху „Хамидие“, обаче неоспоримъ фактъ е, че следъ неуспѣха при Чаталджа на 4 и 5 ноемврий единственото голѣмо поражение за Турция на стратегическото поле е сключването на съобщенията презъ Черно море, и може да се

твърди, че тъкмо тоя голѣмъ нашъ успѣхъ принуди турското правителство къмъ бързи постѣпки за примирие.

Действията на малкия и слабъ флотъ на „континенталната“ и съвсемъ слабата като морска държава България (ж нищо друго, освенъ оспорване владението на морето отъ страна на турския флотъ, а резултатътъ отъ тия действия, следъ атаката на 8/21 ноемврий, означава, че тоя малкъ флотъ на „малката континентална държава“ е владѣтел на морето.

Нека тоя извънредно цененъ успѣхъ на нашия флотъ, покрай богатия опитъ на Голѣмата война, ни послужи като решително указание за коренна промѣна въ схващанията ни по отношение изобщо на военния флотъ и морската война. Нека да престанемъ да се самозалъгваме съ илюзията, че щомъ въроятността за десантъ върху нашитѣ брѣгове е нищожна или дори изключена, то и отбраната на брѣговетѣ ни или, по-право, сигурността ни откъмъ морето е гарантирана. Морето всѣкога ще играе съществена, ако не и решителна роля при всѣко едно въоръжено стѣлкновение, въ което би била въвлѣчена или къмъ което би била принудена нашата страна.

С.

Колко, чрезъ който търговскитѣ кораби осигуряватъ движението си въ онии мѣста, гдето се очаква нападение отъ подводници

ПОДВОДНАТА ВОЙНА

Въ последните години преди Световната война, както и въ първите две от самата война, все още не е имало действително и сигурно средство против подводниците. Въпреки хвалбите на английската преса повечето от тогава съществуващите противосредства смѣло може да се нарекатъ детски играчки. Въ повечето случаи тѣ се състояли от леки мрежи, които се поставяли на курса на подводника, щомъ се откривало неговото присъствие и ако е вѣрно, че единъ или два подводника сж били така „хванати“ или принудени да изплаватъ на повърхността, това се дължи повече на мирновременните разбирания на тѣхните командири за подводната тактика и страха предъ повреждане винтовете, отколкото предъ действителна опасност.

Както се вижда от мемоарите на адмиралъ Джелико, вече къмъ края на 1916. г. у англичаните почватъ да се оформяватъ бждещите по-ефикасни средства за борба срещу подводниците: — водни бомби, специални снаряди, прѣскащи се на известна дълбочина подъ водата, въздушната охрана и слуховото преследване. Малко по-после къмъ всичко това се прибавятъ димовите завеси, минните предпазвачи, охранителните мрежи и др. Всичко това е било добре разработено и пригледено за използване едва къмъ началото на 1917 год. Споредъ Джелико, Съглашението успѣва да се организира за сериозна борба съ подводниците едва въ началото на 1917 год., когато ставаше формирането къмъ английското адмиралтейство на специаленъ „Отдѣлъ за борба съ подводниците“. Този отдѣлъ разработва по-важните противосредства. Тѣ дълго време се изучаватъ и пробватъ, но и до края на войната тѣхната тактика и използване не е било напълно установено. Това ясно показва, че една по-рано почнала подводна война би срещнала сравнително много по-малка и по-неорганизирана съпротива, и следователно, би дала много по-бързи и по-осезателни резултати.

Ето по-главните и действителни отъ противосредствата:

1. Водни бомби и бомбохвъргачки.

Презъ 1917 год. Съглашението вече има два типа бомби; съ по 54 и 136 кгр. тринитротолуолъ. Всѣки търговски корабъ е трѣбвало да има най-малко по 4 такива бомби, обаче, отначало и това не е могло да се достави. Едва къмъ края на войната (1918.) контър-миноносците получаватъ опредѣлени имъ по 30 или по 40 бомби. Взривната имъ дълбочина на малките бомби се оказа недостатъчна, затова въ последствие

само последния типъ, за когото е било необходимо 9 метра взривно разстояние, за да нанесе сигурно поражение, а вече при 20 метра си е разчитало само на „морално въздействие“. Гаубиците, съ които се хвърляли бомбите, биватъ конструирани едва къмъ срѣдата на 1917 г. Къмъ декемврий с. г. е имало отъ тѣхъ на фронта само 238 парчета. Тѣ сж били попълнени съ обикновени гаубици, които стреляли на разстояние 2,400 м. съ бомби, съ взривъ 45 кгр. експлодиращи подъ водата. Разликата между двата вида бомби се е състояла въ това, че голѣмите се употребявали на близко разстояние и действували съ своя взривъ а другите — на голѣми разстояния и действували съ своите парчета. Жертва на тѣзи бомби ставатъ всичко 38 подводника, (21.6% отъ загиналите и 10.5% отъ всички действували).

2. **Хидрофоните.** — Назначението имъ е било да замѣтятъ окото, откъзвощо се да види скрили се под водата подводникъ, като го чуятъ, кжде е. Такива хидрофони се употребявали на германските кораби за подводна сигнализация още преди войната. Сега обаче се е наложило, чрезъ едновременно слушане подводника отъ нѣколко кораби и слуховото пеленгуване, да се опредѣли мѣстоположението му за да бжде атакуванъ.

Първите хидрофони — пеленгатори се появяватъ на фронта презъ срѣдата на 1917 год., а ставатъ задоволително точни едва презъ 1918 год. Работата се затруднява отъ това, че англичаните очаквали отъ тѣзи хидрофони и охраната на своите кораби, но шума на собствените винтове е много прѣчелъ. Американците, напротивъ, заставятъ подслушващите кораби въ момента на подслушване съвсемъ да спиратъ и чрезъ едновременно слушане да пеленгуватъ и да опредѣлятъ мѣстото на търсения подводникъ. Англичаните имали 3 типа подслушвателни апарати: „Nashfish“, „Haifish“ и поправения американски типъ, а американците имали тѣй наречените К — тржби и С — тржби, отъ които първите били за голѣми, а вторите — за близки разстояния. При благоприятни условия голѣмите апарати сж имали чувствителност до 20 мили, което нѣщо къмъ края на войната почва твърде да затруднява действията на подводниците.

Хидрофоните се поставяли на бързи (30 мили) моторни кораби Foxglove, Drifter, шасьори, ведети и моторни катери, които организирани въ флотилии, постоянно претърсвали вътрешните въ близостъ до брѣговете подводникови мѣста. Въ тѣхна помощъ били поставени и така наречените подслушватели ша-

мандури, които съобщавали на брѣговите наблюдателни станции минаването на подводници въ тѣхна близостъ. Станциите предавали тѣзи съобщения на предсѣдвателните флотилии. До колко е било развито хидрофонното дѣло къмъ края на войната показва обстоятелството, че до тогава вече били специално подготвени за него 1,000 морски офицери и 2,000 подофицери.

3. **Въздушни сили.** — Въздушните сили почватъ да се използватъ за борба съ подводниците едва отъ 1917. год. Употрѣбяваните за това целелини сж били малки и леки. Като нападателни средства тѣ се оказали недействителни, обаче като наблюдателно — сж дали добри резултати, давайки наблюденията си на надводните кораби. Въ службата при превеждане конвоите сжщитѣ указали доста полза, като въ много случаи, благодарение на тѣхъ, сполучливо сж били отбѣгвани подводните атаки. Главното имъ неудобство е голѣмата зависимостъ отъ времето и необходимостта отъ добра видимостъ.

По-сериозна опасностъ за подводниците представляватъ аеропланите, особено следъ като англичаните изоставятъ сравнително тежко-подвижните хидроплани, а на аеропланите почватъ да поставятъ голѣми бомби. Обаче и до края на войната въздушните методи за нападения на подводниците не сж били точно разработени. По отношение въздушната отбрана много допринеся Америка, благодарение на чиито средства много сектори отъ брѣга биватъ снабдени съ свои въздушни ескадри, както и доста сериозно бива застрашена германската подводна база Брюге. Вече къмъ края на войната американците иматъ само за борба съ подводниците повече отъ 500 апарата, съ 2,500 офицери и 22,000 моряци. Въ Европа за борба съ подводниците американците създаватъ 6 аеродрума за аероплани, 3 аеродрума за целелини, 3 балонни станции и така наречената „северна бомбохвъргачна група“, която е брояла 112 апарата, 305 офицера и 2,000 моряка. Освенъ всичко това, други 20,000 работника сж използвани изключително за направа и подържане апаратите за борба съ подводниците.

Заслужава да се спомене и владенето отъ миноносците малки привързани балони за наблюдение, което особено се е практикувало въ протока Отранто.

Жертва на цѣлата тази въздушна огромна организация ставатъ само 6 подводника, постижение съвсемъ нищожно, като се иматъ предъ видъ средствата и силите, съ които то е постигнато. 3.4% отъ загиналите и 1.6% отъ всички действущи.

МОРСКИ ВЕСТИ

ГЕРМАНСКИТЪ ДЖЕБНИ КРЪСТОСВАЧИ

Таинственитъ походжения на германскитъ „джебни кръстосвачи“ „Дойчландъ“ и „Адмиралъ Шееръ“ въ Атлантическия океанъ, предизвикватъ въ английското обществено мнение небивалъ интересъ. Английскитъ вестници сж препълнени съ най-различни съображения на експертитъ, моряци и отдѣлни хора които сж пътували по тѣзи мѣста, кждето днесъ германскитъ кръстосвачи намиратъ приемъ и се снабдяватъ съ припаси и гориво. Нѣкои смѣтатъ, че първоначално за база кръстосвачитъ сж използвали знаменититъ галапагоски острови въ Тихия океанъ, намиращи се на самата линия на екватора, на нѣколко хиляди километра отъ западния брѣгъ на Южна Америка.

Други смѣтатъ че „джебнитъ“ кръстосвачи не могатъ да иматъ базата си въ Тихия океанъ, а действуватъ въ Атлантическия. Привърженицитъ на „Галапагоската теория“ възражаватъ че корсарътъ непременно не трѣбва да премине около носъ Хорнъ или Магелановия протокъ, за да оперира около Бразилия. Джебниятъ кръстосвачъ, който атакувалъ напримѣръ около бразилскитъ брѣгове английския корабъ „Клементъ“, е можалъ да проникне отъ Тихия въ Атлантическия океанъ презъ Панамския каналъ.

Известно е напримѣръ, че когато „джебниятъ“ кръстосвачъ е атакувалъ „Клементъ“, той е билъ подъ белгийски флагъ и ималъ видъ, по думитъ на спасилитъ се моряци отъ „Клементъ“, на обикновенъ търговски корабъ. Маскировката му е била направена толкова майсторски, че едва когато английскитъ моряци били взети на борда му, можали да разбератъ че това е „Адмиралъ Шееръ“. Така че, при тази оглична маскировка и снабленъ съ необходимитъ документи, нѣкои смѣтатъ и е напълно допустимо да е преминалъ презъ Панамския каналъ, тъй като американцитъ, за да улеснятъ преминаването презъ канала сж свели до минимумъ формалноститъ по преминаването.

Въ „Дейли Мелъ“ по въпроса за базата на „джебнитъ“ кръстосвачи се напомня случая отъ 1914/15 година, когато германскитъ тайни агенти снабляваха свѣтитъ корсари отъ пристанищата на Южна Америка. По всичко изглежда, че тази система действува и сега.

Други отъ германскитъ кръсто-

свачи бѣ намѣрилъ убѣжище на островъ Пасха, принадлежащъ на Чили, единъ отъ най-удиненитъ острови на Тихия океанъ. Кръстосвачътъ „Лайпцигъ“ се спиралъ за снабдяване при халпагоския архипелагъ, лежащъ почти на самия екваторъ.

Малко по на северъ лежи уединената група на Кокосовитъ острови, тѣзи острови, особено острова Клипертонъ, представляватъ сжщо така отлично убѣжище. Кокосовитъ острови принадлежатъ на републиката Коста Рика, а Клипертонъ — на Франция. По на северъ лежи острова Ревилья Гигето. Всички тѣзи острови могатъ да служатъ за база и затова тукъ сж се отправили британскитъ военни кораби.

Английскитъ морски власти имали сведение, че нѣколко германски търговски кораби сж напустнали въ началото на м. ноемврий пристанищата на Мексико, Централна и Южна Америка.

Въ миналата война срещата между търговскитъ кораби и „Карлсруе“ и другитъ германски корсари ставаше между следнитъ мѣста: на уединенитъ острови Марака, приблизително на сто мили на северъ отъ устието на рѣка Амазонка, на островитъ Хоао и рифа Лавандейра, разположенъ на страна отъ обикновения търговски пътъ, малко на югъ отъ островъ Марака; на рифа Рокасъ, на скалиститъ острови Св. Павелъ и въ Тринидатъ — южната частъ на Атлантическия океанъ.

Всички тѣзи мѣста въ настоящето време сж вече обследвани отъ английскитъ кораби. Потвърждава се че „Адмиралъ Шееръ“ е обходилъ носъ Хорнъ и се е прехвърлилъ въ Тихия океанъ. Тамъ сжществуватъ три острова, кждето въ миналата Свѣтловна война корсаритъ поглѣаха своитъ запаси. Особено се посещавалъ острова Хуанъ Фернандезъ. Именно около тѣхъ бѣ потопенъ германскиятъ кръстосвачъ „Дрезденъ“ настигнатъ отъ английскитъ кръстосвачи „Глазговъ“ и „Кентъ“.

Нѣкои английски вестници изказватъ съмнение, че въ настоящия моментъ въ Тихия и Индийския океанъ не действуватъ истинскитъ джебни кръстосвачи „Адмиралъ Шееръ“ и „Дойчландъ“, а тѣхнитъ двойници.

Вестникътъ споменава, че действително въ началото на войната германското морско командование е отправилъ въ Тихия океанъ

анъ, следъ които като демонстрира, ли достатъчно своето присѣствие потапяйки общо четири кораби и разпространили слуха, че единиятъ отъ тѣхъ е отишълъ въ Индийския, а другиятъ въ Тихия океанъ сж се върнали въ Германия. Въмѣсто тѣхъ сж останали да действуватъ спомагателни кръстосвачи — въоръжени търговски кораби, или стари военни кораби.

Цельта на тази игра е, да се накаратъ британскитъ и французскитъ флоти да отдѣлятъ една голѣма частъ отъ корабитъ си за преследване на „джебнитъ“ кръстосвачи.

Английското адмиралтейство е взело мѣрки за унищожаването на „джебнитъ“ кръстосвачи, за което то вече е изпратило нѣколко послани и побързи военни кораби и хидроплани да претърсватъ океана. Дали ще имъ се удаде да ги откриятъ ще видимъ.

Морскитъ въоръжения

Споредъ едно съобщение на „Дейли експресъ“ въ близкитъ месеци британскитъ флотъ ще бжде увеличенъ съ нови току що спуснати на вода сто кораба.

Споредъ британската морска програма се предвиждатъ сже: 9 голѣми линейни кораба, 6 хвърчилосаща, 23 кръстосвача, 4 минни заградители, 23 изтрѣбителни, 11 подводника, и 24 кораби за ескортиране.

Германската морска програма за сжщото време предвижда построяката на седемдесетъ и три кораба. Въ това число сж: 4 линейни кораба, 2 хвърчилосаща, 3 тежки кръстосвача, 4 леки кръстосвача, 2 изтрѣбителя, 30 торпедоносци, и 28 подводника.

Четириотъ отъ английскитъ линейни кораби сж били спуснати на вода презъ миналата пролѣтъ и ще бждатъ готови пролѣтъта на 1940 г.

Двата германски линейни кораби бѣха спуснати на вода сжщо презъ миналата пролѣтъ, но ще бждатъ готови не по рано отъ пролѣтъта на 1941 година.

Точното число на германскитъ подводници не е известно. Съ голѣмъ подвѣденъ флотъ разполага флота на СССР. Съгласно официалнитъ сведения СССР притежава 150 подводника. Други двадесетъ се намиратъ въ постройка. Една голѣма частъ отъ тѣзи подводници се на-

СВЕДЕНИЯ ЗА ПОТОПЕНИТЕ КОРАБИ

На 4 октомври в пристанището на Бремен, в време на едно пробно потапяне, е потънал един германски подводник. Когато подводникът бил изваден, се оказало, че цѣлата негова обслуга се е задушила.

На 24 октомври бѣ потопен отъ собствената му команда германският наливен корабъ „Фридрихъ“. Въ сѣщия день той е билъ забелязанъ въ Караибското море отъ английскитъ кръстосвачъ „Диспечъ“. Корабътъ пѣтувалъ подъ неутраленъ флагъ и съ загасени свѣтлинни. Това се показало подозрително на командира на кръстосвача и го запигали порадиото, защо сѣ загасени отличителнитъ му огньове. Командантъ на германския корабъ отговорилъ, че сѣ изгорѣли крушкитъ му. Отговорътъ разбира се, не удовлетворилъ командира на кръстосвача и той заповѣдалъ да спре.

Подали сигналъ — спрете машинитъ си.

— Не можемъ, машината е повредена. Заповѣдта била повторена.

Този пътъ „Фридрихъ“ спрѣлъ. Единъ отрядъ английски моряци наскочали веднага въ катера и се отпавили къмъ подозрителния корабъ, за да произведатъ обискъ и въ случай на нужда да го заематъ.

Когато катерътъ приставалъ на „Фридрихъ“, цѣлата негова команда била на палубата и се готвѣла да спуска лодкитъ.

— Въ какво се състои работата? — попиталъ началникътъ на английскитъ отрядъ.

— Ние открихме кингстонитъ. Разрешете да спустнемъ лодкитъ на вода.

Англичанитъ напустнали потъващия корабъ, вземайки съ себе си цѣлата негова команда, която била интернирана въ Ямайка. „Фридрихъ“ отишелъ на дъното съ своя цененъ товаръ отъ 40.000 бѣчонки нефтъ.

На 31 октомври е потъналъ филипският корабъ „Юно“, който се взривявалъ на мина. Отъ 24 души обслугата сѣ спасени 19.

На 1 ноември е потопенъ въ водитъ на Атлантически океанъ, отъ германски подводникъ, английскитъ търговски корабъ „Бронте“ (4317 тона). Командата му отъ 40 души е спасена и закарана въ Англия.

На 5 ноември е билъ потопенъ въ водитъ на Атлантически океанъ отъ германски подводникъ френскиятъ търговски корабъ „Бауле“ — 5874 тона.

Отъ обслугата му сѣ загинали 31 моряка, а 33 души, въ което число и комендантътъ му, сѣ спасени отъ френскитъ военни кораби.

На 5 ноември се натъкналъ на мина и потъналъ за нѣколко минути грѣдкитъ корабъ „Николай Мемберикосъ“ 5295 тона. Двадесетъ души отъ обслугата му сѣ спасени отъ единъ холандски корабъ.

На 14 ноември единъ британски изтрѣбителъ се натъкналъ на една заградна мина поставена отъ германцитъ и потъналъ.

Отъ командата шестъ души загинали, а седемдесетъ души сѣ спасили на английскитъ кораби. Нѣколко човѣка били ранени.

Единъ часъ следъ потапянето на търпедоносеца на 1500 метра отъ мѣстото на взрива се взривявалъ на друга мина и потъналъ единъ търговски английски корабъ.

На 14 ноември е наскочилъ на мина и потъналъ английскитъ търговски корабъ „Сирдханъ“ 7545 тона.

„Сирдханъ“ принадлежалъ къмъ индийската параходна компания отъ намиралитъ се на борда му 137 души китайски пътници 11 души загинали.

На 14 ноември е потопенъ литванският корабъ „Поневежъ“, който пѣтувалъ натоваренъ съ солъ отъ Ленинградъ за Клайпедъ. Кораба е торпилиранъ близо до ост. „Егона“. Командантътъ му и 15 души отъ обслугата сѣ спасени.

На 14 ноември презъ нощта на борда на английския корабъ „Матра“, 8000 т. пѣтуващъ въ Северно море произлѣзълъ взривъ. При потъването на кораба загинали дзема души. Командантътъ, 10 офицери и 40 души моряци се спасили въ спасителнитъ лодки.

Близо до брѣговетъ на северна Шотландия е потопенъ безъ предупреждение отъ германски подводникъ английскитъ корабъ „Кресвеллъ“, 275 тона. Загинали сѣ шестъ души отъ обслугата му.

Единъ норвежки корабъ за петролъ е билъ потопенъ безъ предупреждение отъ единъ германски подводникъ въ водитъ на Северно море на 14 ноември.

На 14 ноември се взривявалъ на мина и потъналъ корабътъ „Позано“ идващъ отъ Ливерпулъ. Обслугата и пътницитъ му сѣ спасени.

На 16 ноември е потъналъ британският корабъ „Вудтоунъ“, съ водоизмѣстване 764 тона. Потъване-

то е произлѣзло вследствие на взривъ въ резервуара му. Корабътъ потъналъ за една минута. Отъ обслугата му състояща се отъ 12 души сѣ се спасили само четири.

На 17 ноември е потопенъ близо до брѣговетъ на Африка нефтоналивниятъ корабъ „Африкански Шелъ“. Корабътъ е билъ спрѣнъ отъ единъ германски кръстосвачъ, на борда му се покачили единъ германски офицеръ съ отрядъ моряци, извели всички хранителни продукти и заповѣдали обслугата му да напустне кораба. Команданта на кораба го взели въ пленъ. Следъ това корабътъ билъ потопенъ.

На 18 ноември сѣ се натъкнали на германски мини поставени около източнитъ брѣгове на Англия и потънали: шведският корабъ „Боржесонъ“ (1586 тона), английскитъ „Блекхилъ“ (2492 тона), и италианскиятъ „Грация“ (5,857 тона).

На 19 т. м. се натъкналъ на поставенитъ отъ германцитъ плаващи мини и потъналъ английскитъ търговски корабъ „Торчбире“ 1,126 т. и единъ френски корабъ чието име още не е известно.

На 20 ноември въ Северно море е потопенъ английскитъ риболовенъ корабъ „Уигморъ“. Цѣлата му обслуга състояща се отъ 16 души е загинала.

Сѣщия день е потопенъ отъ германски воененъ корабъ, английскитъ търговски корабъ „Пенсилвания“ 4,258 тона. Обслугата му е спасена.

На 20 т. м. литванскиятъ товаренъ корабъ „Каунасъ“ 2,400 т. пѣтуващъ отъ Гентъ за Англия се е натъкналъ на една плаваща мина при траверса на Ротердамъ и потъналъ.

Единъ отъ моряцитъ загиналъ, а останалитъ 17 души сѣ спасени.

Компанията на Югославянскиятъ Лоидъ съобщава, че нейниятъ товаропѣтнически корабъ „Милица“ е потъналъ близо до брѣговетъ на Англия, натъкналъ се на една плаваща мина. „Милица“ бѣ единъ отъ най-голѣмитъ кораби на Югославянската компания — 9,950 т. Кораба носелъ вглица отъ Англия за Добровникъ. Обслугата му е спасена.

На 21 ноември английскитъ миночистачъ „Мастифа“ се натъкналъ на германска плаваща мина около източнитъ брѣгове на Англия и потъналъ.

„Мастифъ“ е билъ старъ риболовенъ корабъ отъ 500 тона, приспособенъ за миночистачъ.

ПОДВОДНАТА АТАКА НА СКАПА ФЛОУ

Изумителната по своята дързост атаката на германския подводник срещу английския дреднаут „Роял Оук“ въ Скапа Флоу, ни навежда на мисълта за друг същ така смълен опит от време на световната война когато един германски подводник се бѣ опитал да проникне въ залива на Скапа Флоу за да торпилира флагманския корабъ на английския флотъ „Куинъ Елизабетъ.“ Опитътъ е билъ направенъ въ края на миналата война, но завършилъ трагично за германския подводникъ.

Щепомнимъ обстоятелствата при които е билъ извършенъ този опитъ.

Къмъ края на 1915 г. въ Германия започнаха да се чувствуватъ болезнено послѣдствията отъ морската блокада. Въ 1917 година бедствието прие голѣми размѣри, а недождането въ тила се прехвърли на фронта. Все по-често и повече започнаха да се чуватъ протести противъ продължаването на войната.

Сграшнитъ и безнадеждни вердюнски боеве, повлѣкли съ хиляди жертви, се отразиха тежко върху психиката на народа.

На 12 августъ 1918 г. адмиралъ Шееръ току що назначенъ за началникъ на германския морски генераленъ штабъ, бѣ повиканъ екстренно въ Спа. Той заварилъ Хинденбургъ и Лудендорфъ въ крайно угнетено състояние. И двамата се намирили подъ впечатлението на тежките събития отъ фронта. И фелдмаршала и генерала заявили откровенно на адмирала, че сега положението е такова, че благополучниятъ изходъ на войната зависи само отъ успѣха на безпощадната подводна война. Тѣхния разчетъ се състоялъ въ следното: Въ 1917 година съглашението загубило отъ подводните атаки 6,623,618 тона, отъ които Англия — 4,000,000 тона. Въ 1918 година 3,198,390 тона, отъ които Англия — 2,000,000.

Каго вземемъ подъ внимание, че при максимално напрегане на своето търговско корабоплаване Англия построи за този срокъ два пѣти по малко кораби, отъ колкото бѣше загубила, то се получава една внушителна картина даваща пълна възможностъ да се задуши Англия, а заедно съ нея и Съглашението. Германското върховно командване предполагаше че при надлежното изпълнение на тази грандиозна програма, съюзниците въ три месеца ще бждатъ принудени да искатъ миръ.

Приведената статистика се потвърждавала напълно и отъ обстоятелството на потопенитъ за ози

сщия срокъ германски подводници което се изразило въ следнѣ цифри: въ 1917 година били потопени 66, а въ 1918 г. — 61 подводника. Но за сщшото време влезли въ строя 161 нови подводника. Така че новопостроенитъ превишавали потопенитъ съ 33 броя. Германското командване обаче не предвидѣло три важни фактора) 1. Редовитъ на старитъ опитни подводни офицери и значително се разрешили, а останалитъ живи въ по голѣмата си частъ се разболѣли нервно: новитъ кадри съ ужасъ приемали назначението имъ въ подводниците. Следва да се отбележи още, че презъ това време съюзниците се приспособили добре за отбрана срещу подводната опасностъ и процента въ загубени подводници се увеличилъ значително. Това именно приспособяване не било достатъчно отчетено отъ германското командване. Тоне взело подъ внимание голѣмата мощъ на американскитъ корабостроителни възможности.

Всички тия фактори обаче, не можеха да добиятъ практическо значение за неуспѣха, вследствие развилитъ се други събития отъ вътрешенъ политически характеръ.

На 23 септемврий, по настояването на Шееръ, германскитъ императоръ Вилхелмъ, се отбилъ въ Килъ за да въодушеви лично обслужитъ обучаващи се въ школата за подводно плаване. Освенъ моряцитъ тамъ се обучавали около 200 офицери взети отъ корабитъ. Осъществявалъ се лозунга — всички за подводната война.

Императорътъ билъ въ особено бодро настроение. Шееръ го убедилъ въ сигурния успѣхъ, но при връщането му въ Потсдамъ въ влака му донесли телеграма която хвърлила въ треска както кайзера така и цѣлата му свита. Капитулацията на България. Внезапно се обрисувала грозна перспектива за възможното нахлуване на противника отъ къмъ страната на Австрия и походъ къмъ Бавария. Тази новостъ сломила окончателно духътъ на германското командване. Въ това време въ Кале и Хавъръ се стоварвали немскитъ военни богатства на Америка. Подъ председателство на кайзера се състоялъ короненъ съветъ, въ който било решено да се обърнатъ къмъ холандската кралица съ молба, да посрѣдничи за миръ. Късно сщщата вечеръ, когато Хинденбургъ се готвелъ вече да си легне при него влѣзълъ Лудендорфъ. Стариатъ фелдмаршалъ безъ да му каже нещо разбралъ всичко. На сутринтъ и двамата заявили на императора че трѣбва незабавно да искатъ миръ.

Това тѣхно решение срещнало твърде силенъ отпоръ особено въ срѣдитъ на висшитъ морски офицери, главно въ по решителнитъ глави на адмиралитъ Шесеръ, Хиперъ, фонъ Трота и фонъ Леветцовъ които настоявали флотътъ да даде едно решително сражение на англичанитъ.

И до като задъ гърба на правителството въ тайния кабинетъ на морския генераленъ штабъ узрѣвалъ упоменатия планъ, правителството започнало преговоритъ за миръ.

На 16. октомври съ последната надежда да убеди канцлера адмиралъ Шееръ отишълъ лично при него. Но всичкитъ негови доводи отишли напраздно. Принцътъ твърдо стоялъ на своето. Цѣлъ часъ той убеждавалъ адмирала, че изтощението отъ изгладняването страгна не може да продължи войната, че интереситъ на нацията изискватъ незабавното сключване на миръ; че въ името на това трѣбва да се пренесе въ жертва всичко; че нѣма другъ изходъ, и че колкото по-рано сключатъ миръ толкова по-добре ще бжде за страната. Шееръ не искалъ да чуе нищо. Той съ жаръ доказвалъ обратното. Доказвалъ че прибързаната отстъпка на искането на Уилсонъ не ще ги приближи къмъ мира, а ще ги отдалечи отъ него и ще даде поводъ за нови искания, че подводната война това последно всеинно сръдство на империята, може да се прекрати само едновременно съ прекратяване на военнитъ действия на сушата иначе, разрушили се сложната и важна организация на подводната блокада оставаме негарантирани съ нищо, а това значи да си поставимъ сами вѣжето на шията, и да засилимъ враговетъ си съ всичкитъ ония милиони хора които сега сж заети въ борбата съ подводниците. Шееръ предложилъ такава формула на канцлера: „Германското правителство изразява готовностъ да евакуира завзетитъ територии и да прекрати подводната война, но предлага военнитъ експерти отъ дветъ страни да преценятъ тѣзи мероприятия едновременно съ сключването на примирието“. Канцлерътъ му отказалъ рѣзко. Ядосанъ Шееръ веднага се отправилъ за Потсдамъ. Той заварилъ императора отчаянъ и безъ да открие свситъ карти, адмирала изтръгналъ отъ него съгласието му за пълна свобода на действие на флота.

На следния день на заседанието на върховния съветъ, Шееръ съ една пламенна речъ заявилъ че той не ще допустне да се прекратятъ во-

енните действия по морето преди прекратяването на сжигането на сжигането. Той успява да спечели на своята страна Ерцбергер, вице-канцлера фон Пайер и др. Но канцлера събрал на съвещание министрите, които категорично се присъединили към него и взели решение незабавно да се прекрати подводната война. Подъ давление на своите министри Вилхелмът отдал заповед за това. По всички морета и океани полегнали телегра-

ми за връщането на подводниците.

Виждайки какъв обратъ взема политиката на правителството и че канцлерът, въпреки противодействието на върховното командване, води страната към неминуема катастрофа, адмирал Шеер решил да действа на свой риск и отговорност. Той отправил въ Вилхелмшафенъ своя началник щабъ и неговъ съмишленик фон Леветцовъ съ тайно предписание до командующия флота, вице адмиралъ

Хиперъ, въ което заповѣдалъ веднага следъ прибирането подводниците, да се пристъпи къмъ съсредоточаването на всички ескадри и подводни флотилии къмъ Килското пристанище за подготовка къмъ генералното и решително сражение съ британския флотъ. Едновременно билъ разработенъ планъ и за унищожаването на флагманския корабъ на британския флотъ „Куинъ Елизабетъ“ чрезъ подводна атака въ залива на „Скапа Флоу“.

(Следва)

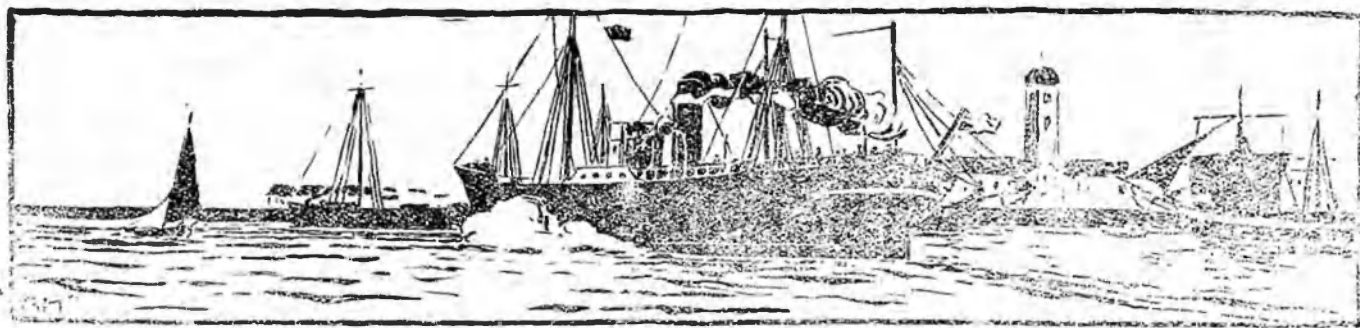
Мичманъ отъ флота

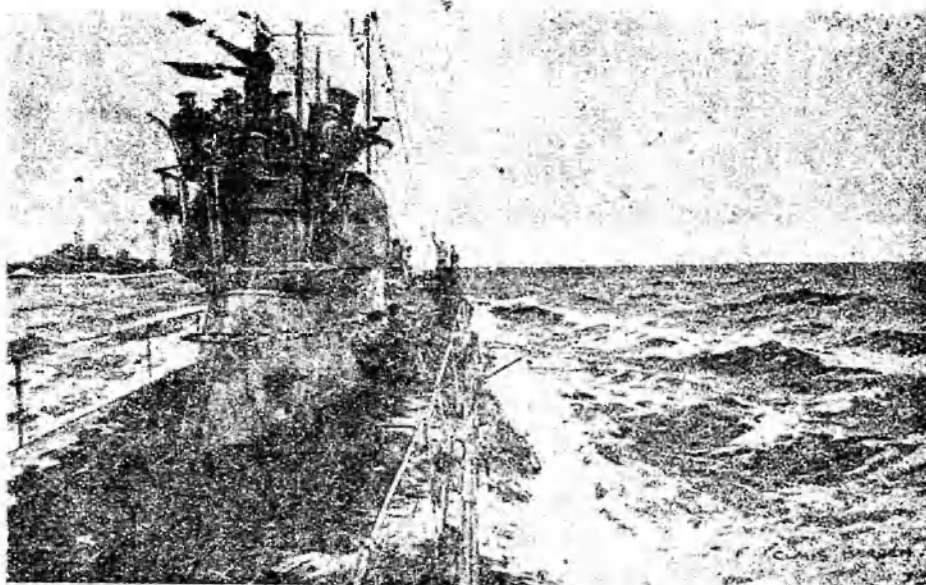
ИЗЪ ДЕЙСТВИЯТА НА ГЕРМАНСКИЯ ПОДВОДНИКЪ U 46

На 19. юлий 1918 год. къмъ 16 часа подводникътъ U 46 вижда въ северния Ирландски каналъ конвой, силно охраняванъ отъ миноносци и преследвачи. Конвойтъ се движилъ право срещу подводника. Състоялъ се отъ около 12 параходи, въ чиято средъ, на най-мъчно уязвимото място, се движилъ единъ извънредно голъмъ параходъ съ три мачти и два кумина. Това било съвсемъ новия английски 35,000 тоненъ параходъ „Юстиция“. Безъ да бъде забелязанъ отъ охраната, къмъ 16½ часа, подводникътъ се приближавалъ за пръвъ пътъ на торпеденъ изстрелъ до парахода — великанъ и, въпреки че конвойтъ се движелъ съ зигъ — зигъ курсъ, стреля отъ 350 м. и го улучава задъ мостика, по лѣвия бортъ. Веднага върху подводника се изсипватъ водни бомби (35 взрива), които, обаче не му нанасятъ сериозна повреда. Когато подводникътъ, въ 17 часа и 20 м., предпазливо се издигналъ на морегледна дълбочина и се оглежда за парахода — вижда го заобиколенъ отъ контръ-миноносци, спрѣлъ и изпускащъ много пара, — навѣрно торпедото повредило котелнитъ му отдѣления. Подводникътъ наново се насочва въ атака и, въпреки зорко бдящитъ охранителни кораби, наново се приближава и въ 18 ч. 15 м., отъ разстояние 2,000 метра, стреля две торпеда пакъ въ лѣвия бортъ на кораба. И дветѣ торпеда попадатъ въ „Юстиция“. Подводникътъ наново получава ударъ отъ водни бомби (23 взрива), които пакъ не му нанасятъ сериозна повреда. Когато подводникътъ

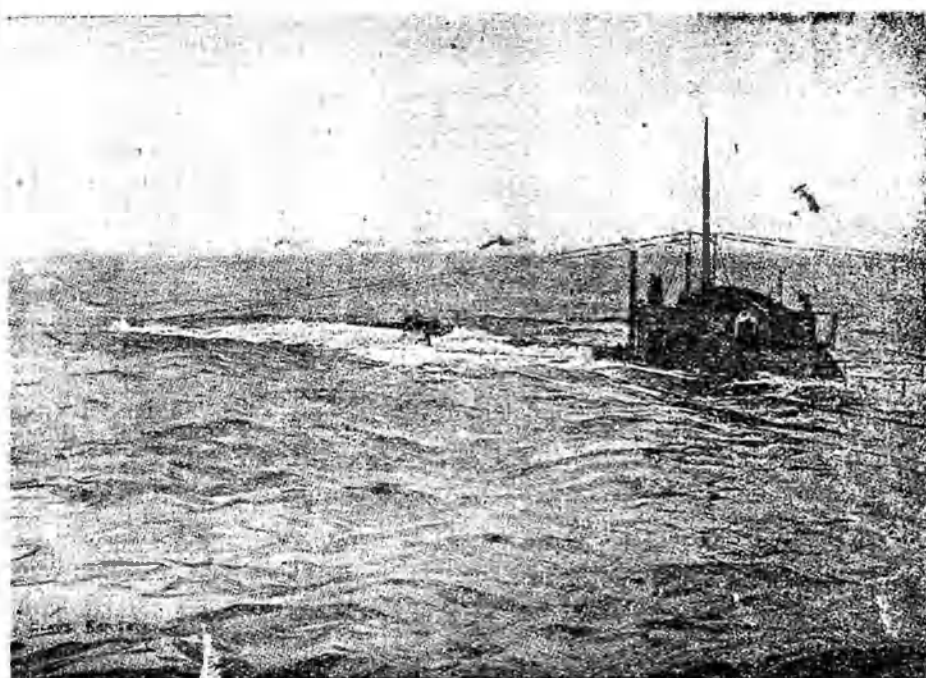
къмъ 10 часа наново се приповдига и се оглежда — вижда „Юстиция“ изета на буксиръ и влачена на югъ. Корабътъ ималъ силенъ кренъ и кърмата му е била силно вседнала. Упоритиятъ командиръ на подводника наново се насочва въ атака и къмъ 19 ч. 50 м. праща четвърто торпедо на „Юстиция“ отъ 900 м. разстояние. Тоя пътъ подводникътъ получава 11 водни бомби и се вижда принуденъ да се отдалечи, защото вече акумулаторитъ му почти били изтощени. Въ 22½ часа подводникътъ все още вижда „Юстиция“ буксирувана и имаща още по-голъмъ кренъ и още повече вседнала. Понеже за една подводна атака е било вече доста тъмно, а за надводна, при силната охрана — много сѣтло, командирътъ на подводника решава да дочака сутринтъ. Нощта бива използвана за зареждане акумулаторитъ и торпеднитъ апарати. Въ 5 часа на другата сутринъ подводникътъ извършва 4-та атака, обаче поради силната охрана не успѣва да заеме добро положение и торпедото не улучва. Когато следъ наново полученитъ водни бомби подводникътъ се отдалечава и изплава, за да огледа, оказва се, че отъ последнитъ взривове маслени резервуари сж протекли и подводникътъ оставя следъ себе си на повърхността на водата цѣла маслена ивица. При това обстоятелство и при силната охрана на „Юстиция“, повече за атака отъ тоя подводникъ не е могло да се мисли, за това и командирътъ му веднага почва да вика по радиотелеграфа намиращия се въ сѣседната зона U 54 —, U 54

веднага идва „на изстрелъ“ и забелязва „Юстиция“ на 20.VI. 10 ч. 40 м. предъ пладне. Приближилъ се до 5,000 метра, той вижда и събранитъ около „Юстиция“ голѣмо множество контръ-миноносци. Благодарение на съвсемъ ясното време и голѣмата вълна, за командира на подводника е било ясно, че отивайки въ атака, той рискува цѣлия си подводникъ, обаче, не се замисля нито за мигъ и тргва за да заеме изстрелното положение. Тъкмо дошелъ до него — „Юстиция“ измѣня курса на 20° и подводникътъ се оказва на неизгодна страна. Веднага се почва ново маневриране, при което подводникътъ е трѣбвало да мине подъ самитъ охранителни кораби и подъ единъ истински барабаненъ огънь отъ водни бомби. Въпреки това, командирътъ на подводника не се отказва отъ своето решение и най-после, въ 11 ч. 32 м., стреля своето първо торпедо по „Юстиция“ и скоро следъ това второ. Върху подводника наново се изсипватъ множество водни бомби. Подводникътъ щастливо ги отбѣгва и, за да заблуди преследването, лѣга на морското дѣно на 60 м. дълбочина. Хвърлянето водни бомби престава едва 20 минути следъ това. Чакъ привечеръ, къмъ 18 ч., подводникътъ е можалъ да изплава на повърхността за да зареди акумулаторитъ си. А едва на другия денъ U 54 узнава отъ проследилия до край „Юстиция“ подводникъ U 46, че 3½ часа следъ последнитъ две попадения отъ U 54 „Юстиция“ се превръща и потъва.

Германски подводникъ предава чрезъ ръчна сигнализация донесение до единъ германски кръстосвачъ

Германски подводникъ въ полутопено сѣстояние, наблюдава движението на една противникова ескадра